

Onze Vogels

62e jaargang no.10, oktober 2001

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

Vogel

copy

DE HOP

(UPUPA EPOPS)

Postzegel uit Laos met afbeelding van de Hop.

In Nederland is de Hop uiterst schaars. We praten dan over minder dan tien broedparen. Vroeger is dat anders geweest, toen broedden er hier enkele honderden paren (achttiende en begin negentiende eeuw). Op dit ogenblik is de Hop slechts een toevallige broedvogel.

— * —

U zult zich wellicht nog herinneren dat ik een paar jaar geleden een paartje uit Sicilië heb geïmporteerd. Van de resultaten met dit koppel zal ik in dit artikel uitvoerig verslag doen. Maar eerst wil ik over deze heel interessante vogel wat algemenere informatie geven.

De naam is, zowel in het Latijn als ook in het Nederlands, een klanknabootsing van de zang van de mannetjeshop. Dit aspect doet enige saaiheid vermoeden en dat is in feite ook wel juist, zij het dat de genoemde saaiheid daarbij dan wel volledig ophoudt. Deze zang is gebrekkelijk weer te geven als: hoep-hoep-hoep en is van een ongelooflijke puurheid van klank, ongeveer het geluid dat we horen als we schuin in de opening van een lege fles blazen. Saai en toch wonderschoon en bovendien zeer vër dragend. Overigens maakt de vogel ook, naast deze zang, nog andere geluiden, waarvan ik alleen het geluid wil vermelden dat de vogels uiten wanneer ze verontrust zijn. In dat geval maken ze een zacht gekrijs, meer lijkend op "óóóó" of "èèèè" bij man en pop is dat niet hetzelfde; bij de man klinkt het meer als óóóó.

Over de wereldbol is de Hop flink verspreid en hij is ook helemaal geen zeldzame verschijning, zoals bij ons, waar hij echt aan de rand van zijn verspreidingsgebied leeft. Er zijn een aantal ondersoorten die ik wel zal vermelden, maar waar ik verder niet op in ga. Bij ons leeft de nominaatvorm (*Upupa epops epops*) en verder onderscheidt men *senegalensis*, *saturata*, *longirostris*, *ceylonensis*, *waibeli*, *africana* en *marginata*. De Hop is de enige vertegenwoordiger van deze familie.

Gaan we naar het zuiden dan begint de Hop talrijk te worden halverwege Fankrijk.

Tegenover de saaië schoonheid van de zang staat de verblindende schoonheid van de vogel zelf, met name als hij vliegt: hij lijkt dan op een schitterende kingsize vlinder en het meeste vallen dan de met wit gebandeerde vleugels op. De bij opwinding opstaande kuif van twee rijen veren en de naar beneden gekromde snavel geven de vogel een fraai en uniek uiterlijk. Hoewel de vogel trekvogel is (hij overwintert in tropisch Afrika), is hij in de warme delen van zijn verspreidings-gebied toch ook standvogel. Of de Hoppen die op Sicilië verblijven in de winter trekkers of standvogels zijn, is niet duidelijk, maar ik heb het sterke vermoeden dat het eerste niet en het laatste wél het geval is.

Portret van een volwassen Hop.

Aan de pincetvormige snavel is al te zien dat we met een insekteneter te maken hebben, waarbij grote insecten de voorkeur hebben. Ook kleine gewervelde dieren worden wel gegeten, zoals hagedissen. Merkwaaardig is dat de vogel nooit drinkt en ook niet in water baadt; dit baden doet hij wel in zand. Zelfs pas uitgevloegen Hoppen nemen al gauw een zandbad, het zal zeker nodig zijn voor het op orde brengen van het verenkleed.

Hoppen hebben in de volksmond allerlei op het eerste gehoor vreemde namen als stinkhop, drekhaan en schijthop. Dit is niet geheel onterecht. De pop ontwikkelt als ze broedt een enorme stuitklier, waaruit bij gevaar een erg onaangenaam ruikende substantie wordt afgescheiden. Ook de jongen vertonen hetzelfde fenomeen vanaf een dag of zeven. Bovendien spuiten ze hun zeer dunne ontlasting in de richting van eventueel gevaar. Het zal duidelijk zijn dat we hier met een uiterst effectief afweermiddel te maken hebben, dat ongewenste rovers de lust moet ontnemen hun snode plannen ten uitvoer te brengen. Hierbij komt nog een geluid dat het midden houdt tussen een blazen en een krijsen, wat de schijn wekt dat er een slang in het nesthol zit. Ook mezen vertonen dit verschijnsel. Hoewel de onverdragelijke stank voor velen weezinwekkend is, zult u begrijpen dat voor mij hier eerder sprake is van parfum! Dat Hoppen geen nesthygiëne vertonen is een fabeltje; het nest blijkt steeds schoon te zijn maar de rommel wordt vlak onder het nest gedeponeerd.

In de volière zijn Hoppen nooit tam; ze vertonen altijd vluchtgedrag als de hun bekende verzorger langs de volière loopt. Het is me wel opgevallen dat, als ik met een vreemde erbij een kijkje ga nemen, dat ze dan rustig blijven zitten. Dit is waarschijnlijk te verklaren uit het gegeven dat het bij het verschijnen van een predator, bijv. een roofvogel, het niet voor de hand ligt het gevaar te vergroten door de aandacht te trekken en het dus beter is rustig te blijven zitten waar je zit.

In de winter horen Hoppen niet buiten te zitten. De dagen zijn te kort en de nachten te lang en te koud. Ik zelf houd de vogels vanaf half oktober binnen in een kooi van een meter lang en daar hebben ze tien uur licht. De ruimte wordt niet kouder dan een paar graden boven nul. Begin april gaan ze weer naar buiten en een paar graden vorst is nooit een probleem geweest. Vaak beginnen de vogels dan al vlug te balsen (elkaar het hof maken) en te "nestelen". Ook begint de man dan al gauw te zingen.

De volière in mijn tuin meet drie bij twee meter, is gelegen tegen een muur en de achterste helft is overdekt. Op een één meter hoge boomstam staat een nestkast. Dit is een kleine uitvoering van een kerkuilenkast. Het is een langwerpige kist van een halve meter lang en de voor- en achterkant meten twintig bij twintig centimeter. Aan één kant zit een gat van zeven à acht centimeter met een horizontale plank ervoor om te landen. Halverwege de kast zit op de bodem een plank die half zo hoog is als de kast en die verdeelt de kast in twee compartimenten. Het achterste deel bevat een laag zand, want Hoppen gebruiken geen nestmateriaal.

De rui bij deze vogels is totaal afwijkend van wat we gewend zijn. Hoewel na het broeden er wel een paar veren geruid worden, begint de echte rui pas eind december. Eind februari, begin maart is die wel voltooid.

Als er geen rui is geweest, komen er ook geen eieren, uitgezonderd bij jonge vogels, maar die doen toch vaak niets het eerste jaar. Vogels die het juiste tijdstip van ruien hebben gemist, vallen bij het naar buiten gaan direct in de rui. Vooral jonge vogels vertonen dit verschijnsel. Meestal wordt het dan dus dat jaar niets meer met het eieren leggen.

Hoewel de pop van mijn kweekpaar al meteen in en uit de kast liep en er ook steeds vaker in verbleef, werd er een eerste ei pas gelegd op 26 april. Ik spreek nu over het jaar 2001, het jaar ervoor was geen succes geweest (twee jongen over twee rondes) en het jaar ervoor het waren toen jonge vogels - werd er helemaal geen broedpoging ondernomen. Het eerste ei lag vóór de kast op de grond, maar dat had ik ook al eerder meegemaakt. Elke dag kwam er een ei bij en tenslotte waren het er acht. Dit is bij Hoppen een normaal aantal. Ze broeden vanaf het eerste ei en het zal duidelijk zijn dat alleen in overvloedige jaren alle jongen grootkomen. In de natuur komen er meestal maar vier of vijf groot, de rest is reserve. Zeven eieren kwamen er uit. Ik voerde de vogels naast de gebruikelijke moriowormen en meelwormen veel halfwas huiskrekels en ook pas vervelde meelwormen en morio-wormen. Alle jongen groeiden als kool en dat is opmerkelijk gezien het grootteverschil. Ook bij het ringen bleek de afstand tussen de jongen hetzelfde te zijn. Ze werden de zesde dag geringd met een ring van 4.5 mm. De pop verliet hierbij niet het nest, maar schoof slechts een eindje opzij. Vanaf tien dagen bracht ik de jongen met de hand groot, dus elke dag werd er een jong weggehaald. Hoewel ik vaak voerde met hetzelfde voer als de ouders hadden, bleek me later dat door de ouders zelf grootgebrachte jongen groter en fraaier uitvlogen. De pop kwam bijna nooit van het nest en dan nog alleen om eierschalen te eten, nooit om ander voedsel te halen. Dit wijst op een ongelooflijk star rollenpatroon, immers de pop is daardoor geheel afhankelijk van de man gedurende de tijd dat ze broedt. Dit duurt tot het kleinste jong tenminste één week oud is.

Al vrij gauw daarna miste ik de pop weer en ze bleek al weer eieren te hebben, maar dit keer zat ze in een kantenkast die op de grond stond. Er waren zeven eieren waarvan er drie uitkwamen. De rest was wel bevrucht, maar de eieren waren beschadigd, waarschijnlijk door het in- en uitgaan van de man. Dit tweede legsel was begonnen op 30 mei. Het eerste jong was pas op 16 juni uit en dit houdt in dat de eerst drie eieren verloren waren gegaan. Op 9 juli vloog het eerste jong uit en de andere volgden pas toen ze exact even oud waren als het eerste jong toen het uitvlog (24 dagen). De pop had inmiddels weer eieren gelegd en wel een aanzienlijke tijd vóór de jongen van de tweede ronde begonnen uit te vliegen, namelijk op 5 juli en ook deze keer lag het eerste ei op de grond. Dit broedsel bevatte inclusief dat opgeraapte ei, slechts twee eieren. De twee jongen die eruit voortkwamen vlogen in uitstekende gezondheid vanaf 15 augustus uit. Bij de beide laatste broedsels nam ik waar dat de pop begon mee te voeren op de dag dat de jongen een week oud waren.

Hoppeneieren zijn ongelooflijk klein, ongeveer zo groot als een mussenei. Ze zijn matwit met duidelijk zichtbare poriën. Tegen het uitkomen zijn ze loodgrijs, waarschijnlijk door het huidvet van de oude vogel en het zand waar ze op liggen. Ik heb in de literatuur nergens iets kunnen vinden over ineengeschakelde broedsels bij

Ei van een Hop in vergelijking met het ei van een Spreeuw, een even grote vogel.

Twee eieren van een Hop, een bebroed, een onbebroed.

Hoppen en ik neem dus aan dat hier sprake was van een uitzondering. De jongen hebben bij het uitkomen lichtgrijze dons, die verdwijnt als de echte veren door beginnen te komen.

Het ringen was eigenlijk geen groot probleem. Toch heb ik ook verhalen gehoord van kwekers bij wie de hoppen de ringen niet accepteerden. Ik heb geen ventielslang gebruikt om de ringen te camoufleren.

Bij deze kweek wil ik nog de volgende beschouwing geven. Sinds de tijd dat we hier in Nederland praktisch alle vogels mogen houden, zijn toegewijde kwekers zich ook gaan bezighouden met de kweek van de toch traditioneel moeilijk houdbare soorten als Europese insekteneters.

In andere landen was dat al eerder geprobeerd zij het met wisselend succes. De laatste tijd is het mogelijk vele soorten voedsel te krijgen en de insekten die ik bedoel worden inmiddels commercieel gekweekt voor een acceptabele prijs. Er zal nooit een leger fokkers van deze vogels ontstaan, maar als kwekers bereid blijken hun ervaringen te publiceren, heeft deze tak van onze liefhebberij zeker mogelijkheden. Ikzelf heb veel voordeel gehad van een artikel uit "Die Vogelwelt" van de hand van Dr. Hans Löhrl. Deze man verrichtte studie aan Hoppen en publiceerde gelukkig zijn bevindingen.

Het eerste nest, gemiddeld twaalf dagen oud

Jonge Hop van 12 dagen.

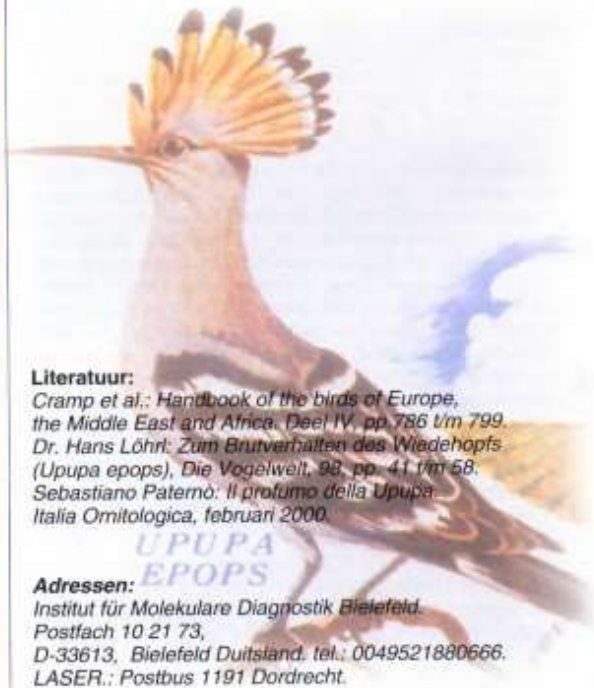
Een van de jonge Hoppen, op het punt van uitvliegen.

Op dit ogenblik is voor het houden van Hoppen een vergunning vereist, welke aangevraagd kan worden bij Laser te Dordrecht, een afdeling van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Natuurbeheer.

Omdat het niet eenvoudig is Hoppen te sexen, heb ik van elke jonge vogel een veertje opgestuurd naar het Institut für Molekulare Diagnostik te Bielefeld in Duitsland. Aan de hand van een enkel veertje kan men daar het geslacht van een vogel bepalen. Vanaf negen vogels bedragen de kosten op dit ogenblik 35 DM. Voor één vogel is dat 39 DM, maar de Mehrwertsteuer (B.T.W.) is hierbij al inbegrepen.

18 september 2001.

Tekst en foto's: Peter Otten.

Literatuur:

Cramp et al.: Handbook of the birds of Europe, the Middle East and Africa. Deel IV, pp 786 t/m 799.

Dr. Hans Löhrl: Zum Brutverhalten des Wiedehopfs (Upupa epops), Die Vogelwelt, 98, pp. 41 t/m 58.

Sebastiano Paternò: Il profumo della Upupa. Italia Ornitologica, februari 2000.

Adressen:

Institut für Molekulare Diagnostik Bielefeld.

Postfach 10 21 73,

D-33613, Bielefeld Duitsland. tel.: 0049521880666.

LASER.: Postbus 1191 Dordrecht.

G & O KUNSTSTOFKOOIEN EN ALUMINIUM VOLIERES

voor IEDERE VOGEL een passende KOOI-VOLIÈRE

Wij bouwen uw volière naar wens

Volière uit elementen, systeembouw
Onderdelen voor zelfbouw.
Alu profielen, verbindingsstukken, popnagels en gaas in vele maten.
Voederplateau met RVS patent bakken, voorkomt het uitgooien van de bakken.

Tel. (0541) 55 22 48 Fax. (0541) 55 26 52

Essenweg 11 B DE LUTTE
Bezoek onze showroom vrijblijvend.
Geopend: Maandag t/m vrijdag van 9 t/m 17 uur. Zaterdag op afspraak.

Professionele
Luchtreiniger
Benodigheden
Voederautomaten
Voorfronten
RVS voeder- en
badschalen
Ziekenkooien
Broedmachines en
handopfokkooien

Internet:
WWW.G-O.NL

Kooien: volledig uit kunststof
In diverse maten en wensen leverbaar
Nu ook met RVS voorfronten te verkrijgen

DIERENSPECIAALZAKEN OPGELET
Speciale kooien voor verkoopafdeling

Zebravink

deel 3

Verzorging

Van Zebravinken wordt altijd gezegd dat de verzorging eenvoudig is. Hiermee ben ik het maar ten dele eens. Een zebravink stelt niet zulke grote eisen om tot voort-

planting over te gaan.

Bij Afrikaanse prachtvinken, Europese cultuurvogels, vruchten- en insecteneters, lori's en vele grote parkieten is dit een groter probleem.

Wanneer men, extreem gesteld, 1x per week een paar kilo zaad en een paar liter water in een volière zet, dan is de kans toch vrij groot dat de zebravink tot broeden overgaat. Maar of we dan kunnen spreken over een goede verzorging? Nee dus!

Zelfgemaakt eivoer, daar lusten ze wel pap van!

Ik wil dan ook de volgende punten aanhalen die noodzakelijk zijn om de zebravink in goede conditie te houden.

Water: dagelijks vers en de fonteintjes minimaal 1x per maand ontsmetten met Halamid, Glorix of gelijkwaardige stoffen. In warme perioden dit wekelijks herhalen. Vooral het tuitje goed schoonhouden omdat hierin vaak ontlasting en zaad-/zandresten komen. U kunt hier ook de zgn. hamsterflesjes voor gebruiken zodat de zebravink het water moet opzuigen. De zebravink kan dit omdat hij een gespleten tong bezit. Bij vogels met een platte tong is dit zeker af te raden. Badwater: minimaal 2x per week, in winter en rusttijd 1x per week. Als U voor de broedkooien de wasbakjes omwisselt dan eerst vers water. Bij mij krijgen alle vogels 10 minuten de tijd om zich te wassen, zo niet, dan pech gehad. Laat zeker niet een wasbak een hele dag bij de vogels staan.

De bodembedekking: hiervoor is een grote verscheidenheid. Het schelpenzand is wel de bekendste. Voordelen zijn het lekker ruiken en er zit grit in. Nadelen zijn het niet meer absorberen na een paar dagen vooral onder de zitstokken. Men moet het vaak verversen en daardoor is het vrij prijzig. Oude kranten worden vaak gebruikt in broedkooien. Voordeel: het kost niets! Nadeel is dat de inkt afgeeft, als deze nat worden.

Zaagsel zoals men voor knaagdieren gebruikt. Voordeel: het absorbeert goed, is vrij goedkoop en geeft niet af. Nadeel: het waait snel op, waardoor snel lege plekken op bodem ontstaan en het geeft rommel in het looppad. Een ander nadeel is dat dit een ideale plek is voor bloedluis en ander ongedierte wanneer men het te lang laat liggen.

Advies: regelmatig harken. Nog een nadeel is dat door het lichte gewicht de snippers vaak in het drinkbakje/flesje terecht komen wanneer dit laag op de grond staat, zodat het leeg loopt.

Houtsnippers.

Voordeel: het absorbeert goed, is vrij goedkoop in gebruik, zwaarder dan zaagsel, dus waait het niet op. Maar toch zie je vaak lege plekken. Zorg voor een dikke laag.

Nadelen zijn gelijk aan zaagsel en krullen. Wanneer het nat is geeft het af aan witte vogels. Bij wasbak kan schimmelvorming ontstaan wat ziektes en/of infecties kan veroorzaken. Dit kan men voorkomen door op de grond een opengeknijpte vuilniszak te leggen en daarop een juten zak en hierop de wasschaal te plaatsen. Hierdoor wordt het water dat wegspettert, geabsorbeerd en blijft de bodem droog. Dit geldt voor alle bodembedekkingen.

Van A tot Z

Vers eigengemaakt eivoer

Kattenbakkorrels.

Voordeel: het absorbeert goed. Nadeel: het is wat duurder. Er zit veel verschil in kwaliteit per merk en geeft ook veel stof, wat slecht is voor de luchtwegen van de vogels.

Metselzand.

Voordeel: het is goedkoop en de vogels halen het grit eruit. Groot nadeel: het is niet ontsmet. Op de bouwplaats zijn vaak katten, muizen enz. die door hun ontlasting de boel besmetten. Na een paar dagen absorbeert het minder goed onder de zitstokken. Hetzelfde geldt voor het zand van het strand.

Bij kranten, zaagsel, snippers en kattenbakvulling moet men wel extra grit en mineralen verschaffen.

Om besmetting te voorkomen kunt u onder de zitstokken gaas plaatsen, zodat de ontlasting hierdoorheen valt. Hou de zitstokken en zitplaatsen rein en ontsmet die regelmatig.

Er zijn diverse middelen voor ontsmetting en ongediertebestrijding te verkrijgen in de dierenpeciaalzaak en bij de dierenarts. Iedereen, geen kweker uitgezonderd, kan verrast worden door vijand nummer 1: bloedluis!

Vaak hoor je dan de kreet: door middel A te gebruiken heb je alles onder controle. Dit blijft men dan ook altijd gebruiken. Veel beter is het om een ander merk te nemen met vooral een andere samenstelling, wanneer het bestrijdingsmiddel op is. Bloedluis en ook andere insecten raken na verloop van tijd immuun voor werkzame stoffen in deze middelen en komen dan weer tot onze grote schrik tot voortplanting.

Voeding.

Voor zebra-vinken zijn er diverse goed samengestelde tropische zaadmengelingen kant en klaar te verkrijgen. In prijs kan dit nog al eens verschillen. Het wil niet altijd zeggen dat

het duurste ook het beste is. Waarop moet u goed letten? Dat de fabrikant zijn samenstelling niet gaat wijzigen, omdat bepaalde zaden sterk in prijs zijn verhoogd. Dit gebeurt in de praktijk nog al eens. Ook moet u eens een hand tot aan de elleboog in een zak steken en kijken of er geen stofdeeltjes aan blijven zitten. Als dit gebeurt is het zaad niet goed geschoond. Deze stofdeeltjes krijgen onze vogels in keel en maag. In principe komt al ons zaad van een en hetzelfde schip, van al onze bekende merken tot eigen merken toe. Toch kan er een groot verschil in kwaliteit zijn. De alom bekende vogelzaden kopen wat midden in het schip zit. En de B-merken krijgen tegen een goedkopere prijs het zaad dat tegen de wand of onder in het ruim zit. De kans is hier veel groter dat er vocht is bijgekomen en het zaad hierdoor sneller gaat schimmelen. Dit hoeft niet altijd zo te zijn, maar de kans is wel groter. Neem ook eens een monster uit uw eigen zaadmengsel. Doe een schepje zaad in een emmer water. Een kwaliteitszaad zal naar de bodem zinken. Wanneer het wateroppervlak gevuld blijft met zaad, dan heeft u leeg of nauwelijks gevuld zaad gekocht, zodat het nog erg duur wordt. Kwaliteitszaad moet ook snel en goed kiemen.

Een goede samenstelling tropisch zaad voor zebra-vinken bestaat uit:

- 35 % La-Platamillet
- 25 % Senegalgierst
- 15 % Japanse millet
- 10 % witte millet
- 10 % wit kanariezaad
- % negerzaad
- % graszaad
- 1% gebroken haver.

Dit regelmatig aanvullen met trosgierst. U kunt dit het best ophangen om vervuiling te voorkomen.

Eivoer is volop te verkrijgen, zoals u op de foto ziet. Mijn advies is altijd: wanneer uw vogels een bepaald merk goed opnemen en voeren aan de jongen, ga dan niet veranderen! In de praktijk zien we dat de meeste kwekers verschillende merken door elkaar gaan mengen en er vaak ook nog van alles aan toevoegen. Het meest bekend is wel couscous omdat het gemakkelijk rul te maken is en goedkoop in prijs. Persoonlijk maak ik het eivoer geheel zelf klaar. De laatste 2 jaar is dit het geval. Het grote voordeel is: ze zijn er verzot op, het is altijd vers en ik weet wat erin zit. Ik wil dan ook voor diegenen die problemen hebben met het eivoer, mijn samenstelling en bereidingswijze uiteenzetten.

Je hebt nodig:

- a. steelpannetje
- b. garde
- c. staafmixer
- d. grote schaal.

Ingrediënten:

- a. klontje boter
- b. eetlepel honing
- c. melk of yakultje
- d. 3 eieren
- e. 10 boterhammen
- f. eierschalen stukje appel gebroken haver kiemzaad 3 worteltjes groente vruchtenmixdrank.

Vorbereiding.

Droog de 10 boterhammen zodanig dat deze geheel hard zijn. Dit kan door ze 's zomers buiten onder gaas te leggen of in de winter op de verwarming. Achter het bankstel is een ideale plaats. Ook de eierschalen worden zo gedroogd. Tussen de verwarming heb ik een TT-front hangen waarop ik deze schalen leg. Laat het kiemzaad kiemen in de daarvoor bestemde bakjes, zodanig dat er geen schimmelvorming ontstaat. Een goed kiemzaad ruikt naar kool. Zelf gebruik ik tarwe om te kiemen

Een klontje boter, wat melk, honing en eieren. Even kloppen met de garde totdat een vaste nulle massa ontstaat (na ± 3 minuten).

Van A tot Z

Ingrediënten en benodigdheden om zelf eivoer te maken.

i.v.m. de parkietensoorten die ik behalve zebra-vinken, Europese vogels, duiven, kwartels en tropen kweek.

Bereidingswijze.

Kneed het gedroogde brood en de eierschalen fijn en maal deze in een staafmixer geheel tot poedervorm. Ook de gebroken haver wordt hierin extra fijn gemalen. Zet het steelpannetje op half vuur op het fornuis. Laat het klontje boter zodanig smelten, dat het geel blijft. Voeg de eetlepel honing toe en laat dit meesmelten. (over honing zie het artikel in *Onze Vogels*, december 2000).

Voeg de melk of Yakult toe en roer het met de garde door elkaar. Yakult doe ik 2x per week dit ter voorkoming van 'natte nesten'. Dan gaan de drie eieren erbij (bewaar de schalen om later weer te drogen). U gaat met de garde alles opkloppen en na een paar minuten ontstaat er een roerbakel. Zorg er voor dat u de kanten goed los houdt i.v.m. het aanbakken. Laat dit alles afkoelen, wanneer u bijna geen vloeibaar vocht meer ziet. Nu gaan we de staafmixer weer gebruiken. U doet broodmeel in de mixer en voegt daaraan een stukje appel toe. De appel al in kleine stukjes snijden en dit fijn malen, zodat alles rul is. Dit alles doet u in de grote schaal en dan herhaalt u dit ook weer met broodmeel en stukjes wortel. Ook het groenvoer gaat met broodmeel in de mixer. Persoonlijk neem ik elke week een ander groenvoer/groente, o.a. andijvie, witlof, broccoli, spruiten, boerenkool, vogelmuur, bloemkool en 1x per maand een teentje knoflook. Door dit fijn te malen voorkomt u dat het groenvoer

in het nest gesleept wordt. Door de groentes krijgen de vogels weer extra vitamines. Het overgebleven broodmeel voegt u bij het roerbakel en mengt dit door elkaar. Nu wordt alles bij elkaar gevoegd en goed met lepel of vork gemengd. Hierbij doe ik dan nog een scheutje vruchtenmixdrank en meng dit mee. U heeft dan een prima zelfgemaakt vers eivoer zoals op de foto te zien is.

Vogelkwekers die roodfactorige vogels bezitten of vogels waarbij het geel en groen nog dieper kan, kunnen 2 theelepels spirulino toevoegen en dit wederom goed mengen. Het eivoer krijgt hierdoor wel een wat groenige kleur. Spirulino is een natuurproduct en bevat 20% meer caroteen dan worteltjes en is rijk aan essentiële aminozuren. Hoewel het geen effect heeft op de kleur van zebra-vinken kan

het geen kwaad dit 2x per maand te verstrekken.

Dit eivoer is beperkt houdbaar, maak maximaal voor 2 dagen klaar en bewaar het in de koelkast. Als u klaar bent met de bereiding, spoelt u de mixer, steelpan en garde goed schoon; anders krijgt u problemen met de afwas later!

Vervelend is dat u ongeveer 15 minuten bezig bent om dit eivoer zo klaar te maken. Ik zou het persoonlijk zeer op prijs stellen uw reacties op dit zelfgemaakte eivoer, zowel positief als negatief, te vernemen. Doe dit via een brief naar de redactie van *Onze Vogels*.

Levend voer.

In de kweektijd kunnen we de zebra-vinken geknipte meelwormen, buffalowormpjes en pinky's verstrekken. Ze zullen dit meestal gaarne opnemen wanneer er jongen zijn.

Maagkiesel en grit.

Hierover hebben we het bij de bodembedekking al gehad. Deze moeten altijd ter beschikking staan voor onze zebra-vinken. Zij zorgen voor een goede spijsvertering. Hoewel vele vitamines ook bij de verzorging horen, wil ik dit de volgende keer behandelen bij ziektes en problemen bij zebra-vinken.

Wanneer u een goed tropisch zaadmengsel, eivoer, grit en maagkiesel verstrekt, hebben uw vogels niet veel extra vitamines nodig.

Wilt u meer weten over zebra-vinken, bezoek dan onze homepage op internet; www.zebravink-nzc.com.

Tekst en foto's: Jan de Nijs.

Vogelzaden kan je gemengd kopen, of zoals je hier ziet los. Om je eigen mengeling te maken of aan te vullen.

Mutaties bij de Lachduif 14:

Wellicht een van de meest recente kleurmutaties bij de lachduif is de schimmel. Deze kleurbenaming is overgenomen uit de 'sierduivenwereld' vanwege de grote gelijkenis in verschijningsvorm tussen de schimmelkleur bij gedomesticeerde duiven en lachduiven.

Ook bij kanaries bijvoorbeeld is een schimmelmutatie bekend. Behalve een pigmentreductie gaat deze mutatie bij de kanarie gepaard met een verlenging van de bevedering. Dit laatste is bij duiven niet het geval.

De precieze ontstaansdatum van de schimmelmutatie bij de lachduif is niet bekend maar waarschijnlijk is dat in het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw geweest. Zoals reeds vaker opgemerkt in eerdere artikelen, is het met nieuwe mutatie vaak zo dat deze niet direct als zodanig worden herkend op het moment van hun eerste verschijning. Met de schimmel zal dit vermoedelijk niet anders zijn geweest.

In 1996 werd door ondergetekende bij een duivenliefhebber in de Twentse plaats Hengelo een lachduif ontdekt met een afwijkende pigmentatie. Het ging hier om een jonge wildkleurphaeo doffer met een opmerkelijke witte vlektekening op het vleugelschild en de kop. Deze vogel was gekweekt uit een wildkleurphaeo doffer en een pastelgrijsnek duivin. De duivin had echter dezelfde opvallende vlektekening als haar zoon en zij was door deze liefhebber eerder dat jaar bij een dierenwinkel in Hengelo aangeschaft. Naar zijn mening ging het hier om gewone bonte lachduiven.

De jonge wildkleurphaeo doffer met witte vlekken is toen verkregen om een mogelijke vererving van deze pigmentafwijking te onderzoeken.

Als gevolg van de mutatie schimmel bij de gedomesticeerde duif wordt het melaninepigment, zowel eu- als phaeomelanine, op onregelmatige wijze in de veer afgezet. Het gevolg is dat de pigmentatie niet overal en op willekeurige plaatsen in de veer aanwezig is. Sommige baarden van de veer zijn gekleurd terwijl anderen juist

kleurloos (= wit) zijn. Hierdoor krijgt de kleur van de totale veer een gemiddelde indruk. De veer lijkt 'schimmelig'. Geheel kleurloze veren komen ook voor.

De Engelse (Amerikaanse) benaming voor de mutatie schimmel is grizzle. Grizzled betekent zoveel als grijsaig. Zoals bekend verondersteld mag worden wordt de grijze haardos van oudere mensen veroorzaakt door de totaalindruk van witte en gekleurde haren tesamen. De benaming grizzle is dus zo gek nog niet.

Het was in 1905 in Frankrijk dat de eerste pogingen werden ondernomen om de vererving van schimmel bij gedomesticeerde duiven, in dit geval postduiven, te onderzoeken. Deze onderzoeker, Loisel, rapporteerde dat van de 326 jongen er 'slechts' 97 schimmelkeurig waren. Hij vond dit een rare verhouding dus volgens hem klopten de Wetten van Mendel niet. Jammer voor Mendel!

Het waren Bonhote en Smalley uit Engeland die in 1911 verder gingen met het onderzoek naar de vererving van schimmel. Zij vonden verhoudingen die redelijk aan de verwachtingen voldeden. Zij stelden het symbool G voor om deze, zoals zij hadden ontdekt, dominante mutatie in het vervolg mee aan te duiden. Zij merkten echter ook op dat de verschijningsvormen van de schimmel-

kleurige duiven zeer variabel is. Sommige dieren hadden nauwelijks wit terwijl anderen juist heel erg wit waren.

In 1926 was het de Nederlander Bol die aantoonde dat schimmel geen geslachtgebonden verervende kleur was en dat er verschil bestond tussen fokzuiver en fokonzuiver schimmelkeurige dieren. De fokzuivere duiven waren duidelijk meer schimmelkeurig (= meer wit) dan de fokonzuiver dieren. Hiermee was aangetoond dat de vererving van schimmel bij gedomesticeerde duiven berust op een gedeeltelijk dominant gen die niet op het geslachtschromosoom ligt.

Als gevolg van de aanwezigheid van het gen G wordt de vorming van melanine deels en willekeurig onderdrukt. Het effect is echter het duidelijkst waarneembaar op de plekken waar zich reeds de laagste concentratie pigmenten bevindt. Verder blijkt het zo te zijn dat het phaeomelanine sterker wordt onderdrukt dan het

Schimmel

eumelanine. Het effect van de schimmelfactor op de kleur van een blauw-zwartgebande postduif bijvoorbeeld (= oorspronkelijke kleur van de rotsduif en bestaat alleen uit eumelanine) is minder dan het schimmeleffect op een roodgebande duif (dominant rood, symbool BA, bestaat alleen uit phaeomelanine). Dit geldt zowel voor de fokzuivere als de fokonzuivere dieren. In dit laatste geval blijven bij de blauw-zwartgebande duif de toppen van de grote slagpennen en de staartpennen gekleurd. De rest van het lichaam is (nagenoeg) wit. Een roodgebande duif die fokzuiver voor de schimmelfactor is zal helemaal wit worden.

Hetgeen hierboven over de mutatie schimmel bij de gedomesticeerde duif is geschreven geldt in grote lijnen ook voor de lachduif. Ook bij de lachduif wordt de vorming van melanine gedeeltelijk en willekeurig onderdrukt waarbij het opvallend is dat dit effect bij deze soort zich vooral aan de bovenste helft van de veren manifesteert. De schimmelmutant vereert ook bij de lachduif gedeeltelijk dominant en is niet geslachtsgebonden. Er is dus verschil in uiterlijk tussen fokzuivere en fokonzuivere dieren. Verder is er een enorm verschil in de mate waarin het schimmeleffect (= hoeveelheid pigmentloosheid) zich laat zien. Bij sommige dieren is het nauwelijks waarneembaar terwijl er bij anderen geen twijfel mogelijk is dat het om een schimmelkleurige lachduif gaat. Hier zullen ongetwijfeld modifierende genen een rol in meespelen (modifierende genen zijn genen die slechts tot uiting komen in combinatie met een bepaald ander gen, in dit geval het G-gen). De aan- of juist afwe-

zigheid van bepaalde modifierende genen kan het schimmeleffect enorm beïnvloeden. Door middel van selectie is het gewenste schimmeleffect vast te leggen.

De vorming van het phaeomelanine bij de lachduif wordt onder invloed van de schimmelfactor sterker onderdrukt dan dat van het eumelanine. Tot op heden blijkt dat bij een schimmelkleurige lachduif het eumelanine niet volledig wordt onderdrukt, dat in tegenstelling tot het phaeomelanine. Dit laatste kan helemaal verdwijnen uit een veer onder invloed van de schimmelfactor maar van het eumelanine blijft een bepaalde concentratie achter. Er ontstaan dus geen witte vlekken maar lichtgrijze vlekken als gevolg van het aanwezig blijven van eumelanine. Bij de fokzuivere dieren blijft er wel minder eumelanine aanwezig dan bij de fokonzuivere dieren maar helemaal verdwenen is het niet. Dit is een verschil met de gedomesticeerde duif. Bij deze soort kan de vorming van het eumelanine wel geheel worden onderdrukt. Door selectie zal het zeker mogelijk zijn om schimmelkleurige lachduiven te fokken waarbij het schimmeleffect het laatste restant eumelanine ook laat verdwijnen.

Een ander verschil met de gedomesticeerde duif is dat bij de lachduif aan het jeugdkleed niet of nauwelijks waar is te nemen of het betreffende dier de schimmelfactor draagt. Na ongeveer een week of zes, wanneer de eerste kleine dekveren op het vleugelschild worden gewisseld, kan dit pas met zekerheid worden vastgesteld.

Het schimmeleffect bij de lachduif is bij de meeste tot nu toe bekende dieren niet gelijkmatig over het

lichaam verdeeld. Vooral op de kop, het vleugelschild en de stuit is dit het duidelijkst aanwezig. Of moet men zeggen: is de kleur het duidelijkst afwezig? Bij de kleuren zonder eumelanine (de diverse phaeo-varianten) heeft de pigmentonderdrukkende werking van de schimmelfactor het meeste effect en blijkt er ook van meer gelijkmatigere verdeling van dit effect sprake te zijn. Het zijn ook vooral de 'schimmels' in combinatie met phaeo waarbij het effect elk jaar sterker wordt. Met andere woorden: met het stijgen der jaren worden deze dieren steeds witter.

De schimmelkleurige lachduif is zeer waarschijnlijk als eerste in Nederland ontstaan in het begin van de jaren negentig. Eerdere berichten over deze mutant uit andere landen zijn niet bekend. Op dit moment zijn er behalve in Nederland ook liefhebbers in België en Italië in het bezit van schimmelkleurige lachduiven. Deze dieren hebben echter allemaal een Nederlandse oorsprong.

Of deze nieuwe mutant, al of niet in combinatie met andere mutanten, een welkome aanvulling zal gaan geven op de reeds bestaande kleuren moet nog blijken. In ieder geval gaat het hier om een erfelijke kleurafwijking waarvan de vergelijkbare afwijking bij de gedomesticeerde duif heeft bewezen dat door middel van bewuste teeltkeus en selectie prachtige en onverwachte kleurslagen kunnen ontstaan.

*Tekst en foto's:
Hein van Grouw
Alphen a/d Rijn*

Over kanaries gesproken

Als het broedseizoen, voor velen het hoogtepunt van een hobbyjaar, achter de rug is, komt de altijd vervelende ruiperiode.

Een tijd van veel veren, soms wat bloed aan staart- of vleugelpennen en vogels die niet in optimale conditie verkeren.

Door een zo goed mogelijke verzorging met o.a. veel badwater en de verstrekking van een variatie aan voedingsmiddelen kan deze fase zonder veel uitval goed verlopen.

Een positieve kant tijdens de jeugdruis, dat we langzaam het resultaat van het afgelopen broedseizoen zien verschijnen. De nestveren worden vervangen door het definitieve verenkleed. Pas nu wordt echt duidelijk of de nakomelingen aan onze verwachtingen voldoen.

In vele gevallen wordt nu pas het geslacht van de vogel duidelijk, door zijn of haar tekening (denk aan de mozaïeken) of de kleur van de bevedering.

Zoals we weten zijn in vrijwel alle kleurslagen of de mannen (o.a. bij intensieve vogels, zoals geel of rood int., zwart en agaat met geel of rood int.) of de poppen (bijv. schimmelvogels in de bruinserie en de verschillende pastellen in de schimmelvogels) die de standaardseisen het dichtst benaderen en derhalve op de tentoonstellingen voor de hoogste punten in aanmerking komen. Bij vrijwel iedere kleurslag zien we dit verschil in kleur tussen de geslachten terugkeren.

Kanaries, die niet direct in aanmerking komen om ons datgene op een tentoonstelling te brengen wat we graag willen, zijn voor de volgende kweekronde echter veelal onmisbaar. Deze behoefte is na de jeugdruis al uit te selecteren, zodat de rest van de hand kan worden gedaan en er voor de achterblijvers zoveel mogelijk ruimte in de vluchten vrijkomt.

Hierna kan een verdere selectie plaatsvinden van die vogels, waarmee we aan de diverse tentoonstellingen willen deelnemen. Dit is eigenlijk een proces, waar maanden over heengaan. Door een dagelijkse observatie van onze vogels weten we na verloop van tijd precies wat we voor inzending voor handen hebben.

Om nu de juiste vogels in te zenden, zijn er een aantal zaken die u moet weten, namelijk:

1. De vogels worden gekeurd volgens de handleiding voor keurmeester en kweker, genaamd de **STANDAARDEISEN** voor kleurkanaries van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers. Dit boekwerk is voor iedere liefhebber op het bondsbureau verkrijgbaar.

Ik heb met nadruk aangegeven, dat het hier de regels van onze eigen bond betreft, dus zendt u vogels in naar een andere organisatie, dan zal de keuring volgens de daar geldende regels plaatsvinden en dient u rekening ermee te houden dat deze kunnen afwijken van de bij ons gestelde voorwaarden, ondanks de pogingen om alle vogelbonden nationaal en internationaal op één lijn te krijgen.

2. De beoordeling door de **KEURMEESTER**. Natuurlijk moet iedere kanarie de standaardseisen zo dicht mogelijk benaderen. In deze richtlijnen staan niet alleen de kleuren zo nauwkeurig mogelijk omschreven, maar ook de houding, de vorm, de grootte, de bevedering en de conditie; deze moeten aan bepaalde voorwaarden voldoen. Met bovenstaande zaken in gedachten wordt een bepaalde groep vogels op de keurtafel geplaatst en onderling vergeleken. Een of meerdere exemplaren worden hieruit gelicht. De naar het oordeel van de keurmeester beste kanarie wordt als eerste "geplaatst" en op het keurrapport omschreven en gevalueerd met een aantal punten voor de diverse rubrieken. Vervolgens worden de overige in de groep op een lager niveau beoordeeld. Ook hun sterke en mindere punten worden vermeld. Blijkt na de onderlinge vergelijking, waarbij de kleuruiting natuurlijk een heel belangrijke rol speelt, dat 2 of meer vogels van vrijwel hetzelfde (hoge) niveau zijn, dan gaan de overige zaken een cruciale rol spelen, als het gaat om het kampioenschap.

Een kanarie met een goed model, strak van bevedering en vooral rustig met een goede showhouding, die ook nog eens in een goed verzorgde en schone kooi zit, zal dan als winnaar uit de bus komen.

Als de kooi aangehaald wordt, geeft dit, vooral als het negatief is, nog wel eens commentaar van de inzender. Het reglement schrijft echter een goed verzorgde kooi voor en bovendien is een kampioen de blikvanger tijdens een show en moet het geheel inclusief de kooi er dus onberispelijk uitzien. Zelf zal ik in een dergelijke situatie nooit schromen om een vogel in een onreine kooi geen kampioen te maken. Het wordt dan echter wel vermeld op het keurbriefje!

Conclusie: letten op vorm en grootte (beginnende bij de ouders), vogels af-richten/opkooien, regelmatig baden/sproeien en laten wennen aan geluid/muziek/spreken en het verplaatsen van de kooi. Kooien regelmatig reinigen en **RUIJ VOLDOENDE** zand op de bodem van de universele TT-kooi. Wetende hoe de keurmeesters in grote lijnen uiteindelijk tot het aanwijzen van de kampioen komen, kunt u uw voordeel doen met de hierboven aangehaalde zaken.

Succes op de tentoonstellingen.

*Tekst: Piet Wassenaar,
Keurmeester van Kleurkanaries.*

Haan (links), hen (rechts).

Rickett Bospatrijs

Arborophila gingica

De Rickett-Bospatrijs

Arborophila gingica

Eng: Collared Hill-partridge
White-necklaced Hill-partridge
Rickett's Hill-partridge
Fokien Hill-partridge
Chinese Hill-partridge
Sonnerat's Hill-partridge

Fra: Torqueole de Gingi
Torqueole de Sonnerat

Dui: Fukien-Waldrebhuhn
China-Waldrebhuhn
China-Buschwachtel
Chinesische Hugelhuhn

Ned: China-bospatrijs

Spa: Arborofila de Fujian

Taxonomy:

Tetrao gingicus, Gmelin 1789, Zuid-oost-China. De Rickett-bospatrijs is nauw verwant aan de roodborstbospatrijs (*A. mandellii*) en aan de roodkeelbospatrijs (*A. rufogularis*).

Beschrijving:

Beide geslachten zijn bijna gelijk van kleur. De haan heeft een crèmekleurige, scherp afgetekende vlek boven de snavel. Boven het oog loopt een witte streep met zwarte vlekjes die eindigt aan de nekbasis.

Kruin en nek zijn roodbruin, de nekeren hebben zwarte vlekjes. Keel en hals zijn oranjebruin met naar de hals en borst zwarte stippen. De oorstreep is zwart. Onder de keel loopt een brede zwarte band gevolgd door een smalle witte en een brede bruine band.

De borst en flanken zijn muisgrijs, waarbij de flanken roodbruine binnenvanen hebben. De buik is grijswit tot vuilwit, de onderstaartdekveren zijn zwart met een brede witte band.

De bovenzijde is vanaf de mantel tot aan de middelste staartveren olijfgroen,

de onderrug, stuit, broek en overige staartveren hebben een zwarte golftekening en zwarte veerpunten. De vleugeldekveren zijn roodbruin met grijs en hebben olijfgroene en zwarte vlekken. De snavel is zwart, de oogring rood en de poten zijn karmijnrood. Lengte: 27 - 30 cm.

De hennen verschillen van de hanen doordat ze iets kleiner zijn, 25 - 27 cm, een kleinere en minder scherp afgetekende vlek boven de snavel hebben en een kleinere bruine borstband.

Hen (links), haan (rechts), aanbieden van een meelworm.

Nest Rickett Bospatrijs.

De jongen lijken op de oudervogels, maar de oogstreep is meer grijs van kleur dan wit. Er zijn geen ondersoorten beschreven.

Verspreiding:

Zuidoost-China, van Zuidwest-Zhejiang tot Guangdong en Oost-Guangxi. Recent zijn ze ook ontdekt op Taiwan waar ze waarschijnlijk geïntroduceerd zijn.

Biotoop en voedsel.

Deze bospatrijs leven in dichte breedbladige bossen of in gemengde bossen van breedbladige bomen en coniferen op een hoogte van 500 tot 1700 meter. Het voedsel bestaat voornamelijk uit zaden, bessen en insecten.

Broeden:

In het wild is de broedperiode meestal in de maanden april en mei. Een gemiddeld legsel bestaat uit 5–7 eieren.

Geluid:

De roep wordt beschreven als een diep melancholiek Gu-gu of Gu-gu-gu, wat met korte pauzes wordt herhaald. Soms wordt ook een serie schrille fluittonen ten gehore gebracht die in toonhoogte stijgen. Voordat de vogels hun roestplaatsen opzoeken, laten ze dit geluid vaak horen.

Status:

Volgens Cheng (1978) is de Rickett-bospatrijs de talrijkste soort van alle in China voorkomende bospatrijs en hebben de vogels potentieel om te worden ontwikkeld tot een gedomesticeerde vogel of als kooivoegel.

Volgens HBW (1992) zijn ze zeldzaam en bedreigd en slechts plaatselijk algemeen; er is echter weinig informatie beschikbaar. Ze komen in verschillende beschermde gebieden voor o.a. in de Fijian Mountains Endemic Bird Area. De grootste bedreiging vormt de fragmentering van hun biotoop door de houtkap. De totale populatie wordt geschat op minder dan 10.000 dieren.

In beschermd milieu:

De eerste import betreft waarschijnlijk 8 dieren die in 1994 door J. Achter-

berg zijn geïmporteerd. Later zijn hier waarschijnlijk nog enkele kleine aantallen vogels ons land binnengekomen. Het eerste fokresultaat was een jaar later waarvoor de heer Achterberg een oorkonde voor bijzondere kweek in ontvangst mocht nemen.

De heer L. Even fokt ook met deze bospatrijs. Hij heeft ze het hele jaar door gehuisvest in een overdekte volière van 1,5x1x1,8 meter. De volière bevindt zich op een beschutte plaats in de tuin en is tochtvrij.

Tegen de achterkant van de volière zijn enkele boomstronken of planken geplaatst waaronder de Rickett-bospatrijs een nestkuil maken. Deze wordt aangekleed met hooi en veertjes. De hen begint meestal eind maart of begin april de eieren te leggen, die wit van kleur zijn en een gemiddelde grootte van 38,5x30,3 mm hebben. De broedduur bedraagt 23 tot 24 dagen. Om geen risico te lopen worden de eieren meestal in de broedmachine gelegd of onder een broedse krielkip. Als voedsel krijgen ze een tortelduivenmengeling aangevuld met fazantenkorrels, 2x per week universeelvoer en af en toe een meelworm. Hierbij is het bijzonder interessant te zien hoe deze door de haan aan de hen wordt aangeboden.

De jongen worden opgefokt met fazanten/kwartelkruim.

Behalve door de bospatrijs wordt de volière ook bevolkt door een paartje tortelduiven (Senegal of Birma).

Hierbij moet men echter uitkijken dat de jonge duiven niet vroegtijdig het nest verlaten en zo het slachtoffer

worden van een in paarstemming verkerende bospatrijs.

Volgens de tellijst van de werkgroep wilde duiven en kleine hoenderachtigen van Aviornis werden in het jaar 1997 van 9 hanen en 8 hennen 28 jongen gefokt. Ringmaat: 8 mm.

Noot:

Vanwege de geringe hoeveelheid vogels die geïmporteerd zijn, is het wenselijk dat de liefhebbers van deze bospatrijs informatie over de herkomst van de vogels met elkaar uitwisselen en een kweekboek bijhouden om zo inteelt te voorkomen met als doel een stamboek op te richten, zodat deze vogels in beschermd milieu raszuiver blijven en een gezonde genenvariatie hebben.

Literatuur:

Handbook of the Birds of the World (HBW deel 2) – del Hoyo, Elliott, Sargatal.

Hühnervogel der Welt – H.S. Raethel, The Quail, Partridges, and Francolins of the world – P. A. Johnsgard, Partridges, their breeding and management – C.E.S. Robbins.

Tekst en foto's:

W. Moed 053-436551

Rectificatie artikel bospatrijs

Augustusnummer

Pagina 348 kleine foto onderin, moet zijn Sumatra bospatrijs

Pagina 349 grote foto, moet zijn Rode bospatrijs.

W. Moed

Jonge Rickett-bospatrijs met jonge harlekijnkwartels.